

Jazdecká paraturistika *Kremnickými vrchmi*

Klub jazdeckej turistiky Združenie Montana prijal výzvu – turistický prechod na koni s fyzicky hendikepovaným človekom. Keďže už v minulosti sme sa chvíľu venovali hipoterapii a máme vhodného koňa, prijali sme ju.

Text: Martin Miňo // Foto: Petr Ledvina

Časom sa ukázalo, že výzva bude ešte náročnejšia. Najprv termín trojdňového prechodu. Ten pripadol na deň študentstva, čiže na 17. 11. To je už obdobie, kedy v stredoslovenských horách môže byť pri žezle zima. Je bežné, že už hrebene hôr ležia pod snehovou prikrývkou a nočné teploty sa nevyšplhajú cez bod mrazu. Čo znamená, že riskovať voľné táborenie v noci s partiou neznámych ľudí, ktorých skúsenosti a výstroj nepoznáte, nie je vhodné. Zároveň riskovať, že kone sa nebudú mať v noci čoho napásť, by bolo krajne nezodpovedné. Pripadalo preto do úvahy trasu navrhnuť tak, aby sa dala každá noc stráviť na mieste s vhodným prístreším pre ľudí a možnosťou získať krmivo pre kone. Zároveň bolo potrebné trasu prechodu nastaviť tak, aby bola aj trochu zaujímavá, ale aj dostatočne schodná, pretože hlavný aktér bol ochrnutý od pásu dole a nepripadalo do úvahy zosadnutie z koňa v náročných úsekoch.

Volba padla na Kremnické vrchy

Toto pohorie v srdci Európy (nachádza sa tu geografický stred Európy pri svätějanskom kostole v Kremnických Baniach) má členitý reliéf. Nachádzajú sa tu strmé skaly, lávové prúdy, horské lúky či pralesy. Zároveň je to jedno z turisticky nie až tak masovo vyhľadávaných destinácií a dá sa tu túlať aj pár dní bez toho, aby ste niekoho stretli na oficiálnom turistickom chodníku. Navrhli sme si pekný okruh severnou časťou pohoria s prenocovaním v Králikoch, kde je lyžiarske stredisko, a teda aj možnosti ubytovania a jazdecký klub mojej mladosti, kde je možné ustajniť kone a zabezpečiť im všetko potrebné. Druhá noc mala byť na chate Klubu slovenských turistov Hostinec,

kde sme si plánovali v predstihu doviezť krmivo pre kone. Chata je síce na hrebni, ale nie tak ďaleko od najbližšej cesty, aby nebolo možné doniesť seno na jednu noc pre dva kone aj na chrbte, či už konskom, alebo aj na krošne ako v Tatrách. Žiaľ, keď sme kontaktovali chatára, zistili sme, že chata je na tento termín ob-

Bolo potrebné trasu prechodu nastaviť tak, aby bola aj trošku zaujímavá, ale aj dostatočne schodná, pretože hlavný aktér bol ochrnutý od pása dole a nepripadalo do úvahy zosadnutie z koňa v náročných úsekoch.

sadená. Nastalo vymýšľanie náhradného miesta, ktoré by bolo na pôvodnej trase. Do toho však prišla snehová búrka a na hrebni ostalo skoro pol metra snehu. Na druhý deň otvorili bežkársku sezónu v areáli Skalka. Keďže sme pôvodne chceli využiť bežecké trate, ktoré už teraz boli upravené, a preto je tam zákaz vstupu pre kone, museli sme celú trasu narýchlo prekopať. Rozhodli sme sa, že severnú – najvyššiu časť hrebeňa úplne vynecháme a zamierime na juh.

Deň pred akciou sme prišli zo služobky v hlavnom meste a šup rovno do sedla, nočným presunom sa pripravili kone na Horné Pršany do starého skladu pušného prachu z čias Márie Terézie. Dorazili akurát včas, kým ubytovali našich hostí, ktorí docestovali vlakom z Brna. Ráno sme nabalili na kobylu Lilli veci do sedlo-

vých vakov, na vrch sme upevnili invalidný vozík. Na nášho starého dobrého valacha Šaňa sme upevnili voltážne rukoväte, štvorica chlapov vyložila nášho cestovateľa a vyrazili sme do hôr.

V prvý deň sme putovali starou cestou z Pršian popod Dolnú skalu

Prvý deň naša neobyčajná tlupa 9 pešiakov s bágami, jedného hendikepovaného jazdca a jedného nákladného koňa putovala starou cestou z Pršian popod Dolnú skalu. Cesta bola nenáročná, okrem úvodného stupáku z muničáku nad dedinu, takmer bez výškových rozdielov. Občas sa otvoril výhľad na kalderu Kremnických vrchov. Počasie síce nebolo ideálne, ale ani najhoršie. Pauzu sme si dali pri horárni na grófovom obede. Tu sa nachádza jediný prameň na trase medzi Pršanmi a Hostincom na kremnic-

kej strane Hrebeňa. Kedysi za čias grófov radvanských, keď tadiaľto viedla cesta do Turca cez Kremnicu, slúžilo toto miesto na oddych pre kone i ľudí, ktorí po nej putovali. Odtiaľ sme sa spustili dole na Ortúty, do starého stredovekého banského revíru, kde sa až donedávna ťažila ortuťová ruda, napríklad na farbivo rumelku. Posledný úsek cesty z Ortút do Králikov bol najkomplikovanejší. Keďže najvhodnejšie cesty sú na Ortútoch koňotesne uzavreté závorami, zvolili sme trošku inú cestu. Žiaľ, akurát sa tu začala ťažba dreva a cesta sa pod kolesami lesných strojov zmenila na blato po ky, kde bol koniec prvého úseku.

Počas druhého dňa bola trasa najdlhšia

Druhý deň nás čakala najdlhšia trasa. Z Králikov sme stúpali hlbším tvrdým snehom do sedla Tri kríže na hlavnom hrebni Kremnických vrchov. Tu sme dosiahli najvyšší bod nášho putovania a zároveň sme sa napojili na trasu pripravovanej jazdecko-turistickej cesty Via magna. Po medvedích stopách, ktoré nás už chvíľu sprevádzali, sme sa vydali smerom na juh po hrebni. Cesta ubíhala dobre. Postupne ubúdalo snehu. Dnešný deň nám prialo aj počasie. V areáli lyžiarskeho strediska na Brestovej pri Sielnici sme napásli a napojili kone a vydali sme sa do najdivokejšej časti našej púte – do pralesa Mláčik. Tu niekde sa končili aj medvedie stopy. Mláčik je nádherné miesto, no turistický chodník nie je veľmi frekventovane využívaný. Takže aj putovanie s koňmi bolo vcelku dobrodružné. Obchádzali sa padnuté kmene mohutných stromov, no najnáročnejší bol krátky úsek na záver, kde takmer neviditeľný chodník traverzoval prudký svah. Kde-tu spadnutý

strom, kde-tu skala. Nakoniec sme nášho invalidného cestovateľa museli kúsok preniesť na rukách. Ďalej už však bola cesta dobrá. A tesne po zotmení sme dorazili do cieľa našej dnešnej cesty – do jazdeckého areálu Budička, kde sme našli nocľah my aj naše kone v príjemnom domácom prostredí.

Koniec putovania

Posledný deň sa nám počasie úplne pokazilo. Ranné slniečko so snehovými prehánkami rýchlo vystriedal dážď. Dnešná trasa však už nebola príliš dlhá, cez Turovú a Kováčovú sme po podhorských lúkach prešli na Sliač. Tu sa naše putovanie končilo. Priatelia z Brna nasadli na vlak a my s koňmi sme sa prebehli cez kopec domov.

Aká bola cesta očami hlavného aktéra?

„Pre mňa bolo miestami namáhavé udržať sa na koni, aj som trikrát spadol, ale vždy bez zranenia. Keď som si koňa miestami viedol sám a akurát sa vyskytol zložitejší terén, bolo náročné udržať ho pod kontrolou,“ hovorí Pepa Hladký.

Za rozhovor ďakuje Katarína Macková

Pán Hladký, ako spätne hodnotíte turistický prechod, na ktorom ste sa zúčastnili? Ako táto myšlienka vznikla?

S nápadom na tento veľmi vydarený prechod prišli moji priatelia, s ktorými sa väčšinou poznám už viac rokov a s ktorými som predtým na podobné výlety chodieval pešo, kým som po úraze neskončil na vozíku. Títo priatelia ma potom občas zobrali na menší výlet s vozíkom alebo s handbikom, ale takto by to na horský prechod nešlo, tak sme to skúsili s koňmi a podarilo sa nám to. S koňmi v horách som nebol prvýkrát tu v Kremnických vrchoch, už pred

rokom som s podobnou skupinou známych uskutočnil týždenný horský prechod v Ladakhu v indických Himalájach cez budhistické dedinky a kláštory a cez sedlo Shingo-La vo výške 5 100 m n. m.

Bolo to pre vás veľmi namáhavé?

Namáhavé to asi bolo hlavne pre kone, šli sme aj strmými úsekmi, cez padnuté stromy a vetvy, rozbahnenými cestami alebo po zamrznutých cestách. Pre mňa bolo miestami namáhavé udržať sa na koni, aj som trikrát spadol, ale vždy bez zranenia. Keď som si koňa

Foto: Ondřej Letocha

miestami viedol sám a akurát sa vyskytol zložitejší terén, bolo náročné udržať ho pod kontrolou. A pretože som na koni sedel bez sedla, len na deke, utŕžil som ľahkú odreninu na kostrči, avšak nič strašné.

Poznali ste sa navzájom s účastníkmi výpravy?

Tento prechod sme podnikli s okruhom asi desiatich známych, takže väčšina z nás sa poznala. Ale určite sme sa tu spoznali ešte lepšie. Teraz už viem, komu môžem zveriť vedenie koňa a komu nie :)

Aká bola atmosféra? Spriatelili ste sa?

Výborná, super zábava, vzájomne sme sa vyťahovali z bariny, jeden muzikant so sebou vzal ukulele a večer hral, v Králikoch sme zalieli do sauny, vo vlaku mi vyčarovali narodeninovú tortu. Niektorým tiež zlyhali nervy a pohádali sa, ale inak tu prevládala priateľská pohoda.

Páčila sa vám vybraná trasa?

Aj napriek tomu, že sme nakoniec urobili pár kompromisov, trasa sa nám páčila. Hore nečakane veľmi skoro napadol sneh, takže sme sa museli vyhnúť upravovaným lyžiarskym trasám v najvyšších odlesnených častiach vrchov (Skalka – Kordické sedlo), kde by bolo určite veľa ďalších pekných výhľadov. Tiež pre sneh a zasnežené pastviny sme zavrhlí spanie na kopcoch v stanoch a museli sme trasu podriadiť nižšie položeným možnostiam ubytovania, aby tam bolo dostupné kŕmenie pre kone.

Foto: Petr Ledvína

Ktorý úsek bol pre vás najnáročnejší?

Svojím spôsobom bola najnáročnejšia už piatková cesta podhorím do Králikov, keď sme prechádzali bývalým lesom po bezohľadnej ťažbe dreva, kde boli cesty zdevastované od ťažkej techniky, a zdolávali sme aj vyše pol metra hlboké bahno tam, kde mala viesť cesta, a keď sa zotmelilo, zabúdli sme. Na vzdialenosť a výšku bol najnáročnejší prechod Kremnického hrebeňa až do Budičky, asi 25 km väčšinou snehom, vo výške až 1 200 m n. m., tiež sme došli za tmy.

Zopakovali by ste si tento výlet?

Áno, väčšina z nás zvažuje opäť vyraziť na podobné prechody hôr, možno aj vrátane mňa s koňom, napríklad na nejaký iný hrebeň. Ale radšej v teplejšom období (napríklad v októbri, apríli), aby bola dostupná pastva pre kone a dalo sa prespať kdekoľvek pod stanom, čo výrazne zjednoduší organizáciu akcie. Asi by bolo atraktívne zobrať viac koní, aby sa zviezli aj ostatní.

Povedzte nám o sebe viac. Čím sa zaoberáte, aké máte záľuby?

Mojimi záujmami výrazne otriasla práve dopravná nehoda, pre ktorú som na invalidnom vozíku. Predtým som rád robil outdoorové športy ako cyklistika, vodáctvo, bežecké lyžovanie, horské trekky, horolezectvo, jaskyniarstvo, orientačný beh, frisbie ultimate, volejbal a ďalej tiež spoluorganizovanie zážitkových táborov, ochrana životného prostredia, prieskumy prírody a urbex, dialkové cestovanie (moja najvýdatnejšia cesta bola Hodvábnou cestou po zemi do Indie). Práve takéto aktivity sa mi teraz veľmi ťažko robia alebo ich vôbec nemôžem robiť, napríklad s cyklistami jazdím na handbiku, občas tiež splavím ľahšiu rieku, zídem zjazdovky na monoski alebo sa vyberiem na komplikovanú cestu. Pracujem ako vývojár elektroniky, čo je zároveň ďalší z mojich záujmov, spolu s históriou, so zemepisom a s osobnostným rozvojom.

Foto: Ondřej Letocha

Aké boli počasie a výhľad?

Na to, že bola už druhá polovica novembra, sa nám počasie vydarilo. Slniečno bolo len občas, ale ani nepršalo, v sobotu bolo krásne a mali sme nádherné výhľady na Veľkú Fatru, Nízke Tatry a Poľanu. V snehu sme niekoľkokrát objavili čerstvé medvedie stopy.